

OOK LORENTZ KON HET NIET ALLEEN

Meer en meer directieleden en bestuurders van organisaties hebben te maken met een turbulente omgeving. Of we nu praten over financiële dienstverleners, cultureel ondernemers in bibliotheken of ziekenhuisbestuurders: de noodzaak voor innovatie en verandering is hoog..

Om deze uitdaging het hoofd te kunnen bieden, huren zij met grote regelmaat externe dienstverleners in. Dagelijks reist dan ook een groeiend leger van interim-managers, programmamanagers, procesarchitecten, organisatieadviseurs, coaches, opleiders en andere hulpverleners af om directeuren en bestuurders te ondersteunen. Terwijl de complexiteit van de organisatievraagstukken groot en meervoudig is, valt op dat vaak bij opdrachtgevers de gedachte bestaat dat met het inhuren van één (zegge: 1) ‘expert’ het organisatieprobleem binnen afzienbare tijd de wereld uit geholpen zal zijn. Zo kan het bijvoorbeeld gebeuren dat een situatie van jarenlange verwaarlozing van gezamenlijk innoveren ten onrechte wordt verengd tot ‘de klus die de expert’ gaat klaren. (Ik zou overigens niet graag de kost geven aan die ‘experts’ die zich momenteel in zo’n situatie hebben laten manoeuvreren door hun opdrachtgever, maar dat is een ander onderwerp ...)

In de laatste jaren groeide mijn gevoel dat de tijd voor ‘de expert’ definitief voorbij is. De innovatieproblematiek waar de top van een organisatie mee te kampen heeft, is niet alleen complex, zij is ook nieuw. De internetgolf die met groot geweld over de wereld heen spoelt is daarvan bijvoorbeeld een belangrijke veroorzaker. Toen ik vorig jaar kennismakte met onderzoeker/moderator Otto Scharmer en zijn ideeën over leiderschap en innovatie (zie o.a. www.theoryu.nl) werd mijn gevoel bevestigd. Otto spreekt in zijn Theory U benadering over ‘the leader as a co-creator’, een professional die het voortouw neemt bij het verkennen van de toekomst, in directe samenwerking met anderen. Het cocreëren is een begrip dat ook centraal staat in een nieuw boek van Jaap Schaveling over Tijdelijk Leiderschap. Hij verstaat onder cocreëren: ‘het laten ontstaan van betekenis in interactie’ en onderbouwt – in navolging van Scharmer c.s. – de stelling dat de expert-rol passé is.

Wanneer is deze situatie ontstaan? Hoe was bijvoorbeeld de situatie een eeuw geleden? Waren er toen nog wel voortrekkers die als expert geheel op eigen kracht grote problemen oplosten? In het Sonsbeekpark te Arnhem is momenteel een boeiend antwoord op deze vraag te vinden.. Er is daar een fraaie beeldende kunst zomeropstelling onder de titel ‘Grandeur’. Samensteller Anna Tilroe vroeg 26 kunstenaars om hun visie op dit thema uit te beelden. Voor Hans van Houwelingen was dit aanleiding om zich te gaan verdiepen in de bekende natuurkundige Hendrik Antoon Lorentz. De Arnhemmer van geboorte (1853- 1928) won in 1902 de Nobelprijs in zijn vakgebied. Met name om die reden staat deze nestor van vele grote denkers – zoals Einstein en Bohr – al jaren in brons gegoten in het prachtige stadspark. Van Houwelingen heeft uitgezocht welke tijdgenoten een grote invloed hebben gehad op het werk van Lorentz. Dit bleken tientallen collega’s te zijn. De namen van deze leden van de natuurkunde gemeenschap worden nu gebeiteld in het steen rondom het standbeeld van Lorentz. Dit is niet alleen een terechte en originele erkenning voor deze ‘Community avant la lettre’. Het laat tegelijkertijd zien: ook Lorentz kon het honderd jaar geleden al niet alleen.

Al met al meer dan genoeg aanleiding om in de praktijk van organiseren en innoveren de ‘expert’rol in te ruilen voor die van cocreator. Of die titel binnenkort ook op visitekaartjes en in offertes verschijnt? Dat staat nog te bezien, want wat voor opdrachten kan iemand in die rol wel of niet aan? En wat voor honorarium past bij het verkennen van de toekomst of het organiseren van betekenis in interactie? Discussie geopend.